

ВІДГУК ОФІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, банківської справи та страхування Запорізького національного університету
ЗБОРОВСЬКОЇ ОЛЬГИ МИХАЙЛІВНИ

на дисертаційну роботу

Хайло Я. М. на тему:

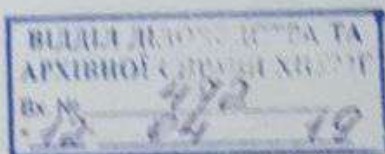
"Формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства"

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження.

З розвитком ринкових відношень в Україні умови для підприємств галузей економіки самостійно вирішувати питання своєї діяльності і розвитку. На таких установках свою стратегію відпрацьовує і сфера послуг, до якої відносить і підприємства побутово-комунального підприємства. Але в системі ЖКГ є і така частина підприємств, які організовані і діють на промисловій основі – це теплокомуненерго і ВКГ. Сьогодні ці підприємства знаходяться в складному технічному і фінансовому стані. Отже, головною їх задачею є ресурсозбереження, на що і мають і бути направлені всі зусилля самих підприємств, а також вищих органів, що проводять державну політику у сфері ЖКГ.

Проблема ресурсозбереження не є кардинально новою, але в умовах сьогодення вона має цілу множину невирішених питань, а саме: неформована і не організована пріоритетна складова механізму управління на підприємствах ВКГ на структурно-функціональному рівні. На підприємствах ВКГ України на протязі більше двох десятиліть допускаються великі втрати ресурсів (25-35%), енергоємність перевищує заробітні аналоги в 2 – 2,5 рази, темп позитивних змін не прослідковується. З цього слідує, що для суттєвих змін в ЖКГ вже недостатньо епізодичних модифікацій, а необхідна послідовна виважена

політика реформ і вкладення інвестицій, що може принести очікувані результати тільки на базі наукових розробок.

Досліджувана Яною Миколаївною Хайло тема є, без сумніву, актуальною і своєчасною. Тема охоплює теоретичні основи управління розвитком підприємств ВКГ, розкриває специфіку цих підприємств як об'єктів господарювання, виділяє найбільш гострі проблемні питання управління ресурсами і енергозбереження. Дослідження відбиває авторську концепцію «ресурсного підходу» на підприємствах ВКГ і основи структурно - функціональної розбудови на підприємстві системи управління ресурсозбереженням. Пріоритет віддається концепції процесного управління як довгостроковій стратегії цільового розгляду таких різнопланових процесів як виробничого, економіко-організаційний, трудовий, інноваційний, комерційний. Зрозуміло, що всі ці процеси замикає на себе інформація і управління, що особливо виділено у викладеному в дисертації матеріалі.

В дослідженні проаналізовано фінансовий стан підприємства КП «Харківводоканал», динаміку змін основних техніко-економічних показників цього підприємства, вплив різних факторів на кінцеві результати його діяльності. Проаналізовано зарубіжний досвід діяльності ВКГ та відібрано з цього досвіду ті схеми, моделі і положення, які корисно і можливо адаптувати до вітчизняних умов. На проектному рівні запропоновано інжиніринг і контролінг в ресурсозбереженні та основи створення відповідного моніторингу.

Ступінь обґрунтованості запропонованих наукових положень, висновків і рекомендацій.

Робота виконана у відповідності з держбюджетною тематикою ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, з опрацюванням достатньої кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених. У процесі дослідження автором використано загальнонаукові і спеціальні методи, такі як теоретичне узагальнення та уточнення понятійного апарату, індукції і дедукції – для розробки підходів до проблеми ресурсозбереження, аналізу і синтезу – для опису протиріч і

розкриття тенденцій розвитку, історичний та порівняльний методи – для визначення передумов і динаміки розвитку галузі і підприємств ВКГ, логіко-структурний аналіз, функціонально – вартісний аналіз – для оцінювання зв'язків факторів впливу і розробки наглядних моделей ресурсозбереження.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні вирішені такі завдання:

- розглянуто підходи до ресурсозбереження і змістовні особливості цієї проблеми;
- розроблено концепцію ресурсозбереження;
- здійснено фінансово – економічний аналіз КП «Харківводоканал»;
- визначено основи інноваційної політики підприємства;
- запропоновано модель процесного управління;
- удосконалено механізм розбудови ресурсозбереження.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики, інформаційно-аналітичні матеріали міністерств та відомств, експертні оцінки економістів і фахівців-практиків, результати власних досліджень.

Таким чином, результати дисертаційної роботи Хайло Я.М. за темою «Формування інноваційних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства» мають високий ступінь наукової обґрунтованості, що підтверджує їх теоретичну та практичну цінність.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна, що міститься в роботі, може бути охарактеризована наступним чином:

- визначена концептуальна позиція автора, щодо інноваційної моделі управління ресурсозбереження на підприємствах підгалузі ВКГ, новими елементами якої є удосконалена система управлінського обліку, аналітична

функція управління, функціонально-вартісний аналіз та процесний підхід до ресурсозбереження;

- удосконалено проектно-інжиніринговий підхід до розробки системи управління ресурсозбереженням на підприємстві з перенесенням центру відповідальності за використання ресурсів на організаційно-управлінський блок, та з розширенням змісту «ресурсозбереження» на комерційну діяльність;

- розширено теоретичну базу і практику моделювання системи ресурсозбереження, де нові елементи запропоновано в частині розбудови логіко-структурних моделей, креативних карт, оцінки впливу системи факторів на кінцеві результати; сформовано процесні технології ресурсозбереження та їх інформаційне забезпечення; окремо виділено і розкрито енергетичну складову в програмах ресурсозбереження;

- запропоновано підхід, методичне обґрунтування і аналітичне забезпечення ресурсозбереження в рамках моніторингу, де на відміну від існуючих розробок, здійснено об'єднання декількох інструментів управлінської діяльності, а саме: логіко-структурного моделювання, контролінгу, аналітичного оцінювання і підготовки рішень;

- розроблено систему наукових положень, що виділяють в пріоритети людський фактор та механізм узгодження протиріч і конфліктних ситуацій, які підкреслюють важливість соціальної відповідальності учасників процесу ресурсозбереження, забезпечують позитивну віддачу від технічних інновацій;

- розширено трактовку і уточнення понятійного апарату проблеми в частині таких термінів як «ресурсне управління», «процесні витрати», «моделювання», «комерційна роль ресурсів», «ланцюгові зв'язки».

Уточнення змісту і умов використання понять робить логіку роботи доступною і зрозумілою.

Достовірність та повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих дисертантом наукових працях.

Наукові положення та практичні рекомендації, що представлені автором у дисертаційному дослідженні, подано логічно, послідовно, зрозумілою мовою. Матеріал ґрунтовно розкритий у тексті роботи. Тема дисертаційної роботи відповідає її змісту.

Автореферат достатньо повно і змістовно відображає основні моменти наукового розгляду проблеми, включає в себе рекомендації та висновки.

Основні результати роботи опубліковані у 25 наукових працях загальним обсягом 9,8 др. ар., з яких автору особисто належать 6,3 др.ар., у тому числі: 14 - статей, з них 4 у наукових фахових виданнях України, 4 - статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, 6 - статей у інших виданнях, 1 розділ у монографії, 10 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Наукові публікації відображають основні результати дослідження.

Положення дисертації пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських конференціях, а саме: «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2011 р.; 2012 р.; 2013 р.); «Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та управління» (м. Полтава, 2017 р.); «Сходи в науку» (США, м. Моррісвіль, 2018 р.); Екологія технологія економіка водопостачання і каналізації (м. Чорноморськ, 2017 р.) «Ресурсозбереження - стратегічне завдання розвитку ЖКГ України» (м. Яремча, 2018 р.); «Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції» (м. Полтава, 2018 р.).

Обсяг і кількість наукових публікацій за темою дисертації відповідає чинним вимогам ДАК України та підтверджує певну теоретичну цінність, обґрунтованість та корисність отриманих результатів і висновків. Всі наукові положення, що виносяться на захист, отримано автором самостійно. З положень, що опубліковано в співавторстві, в дисертації наведено лише ті результати, що належать автору особисто.

Теоретичне та практичне значення дослідження.

Теоретичне значення отриманих в дисертації результатів можна визначити в розкритті проблеми ресурсозбереження на підприємствах ВКГ з позицій інноваційного механізму управління ресурсами, в основі якого закладені реформаційні зміни в галузі, оновлена інформаційна база та інструментарій моделювання процесів ресурсозбереження.

Розширення і поглиблення теоретичних уявлень в проблемі ресурсо- і енергозбереження можна відмітити в таких аспектах: понятійні уточнення, систематика факторів впливу на ресурсозбереження і самих складових ресурсного потенціалу, «управління часом», «невидимий ресурс підприємства», концепція адаптування підприємств до нових умов, процесний підхід до використання ресурсів і до ресурсозбереження.

Практичну цінність дослідження становлять наукові результати щодо структурної перебудови системи управління, організації аналітичної функції, включення інтелектуального капіталу в стратегію ресурсозбереження, удосконалення інформаційної бази. Практичне значення роботи полягає і в винесенні на віртуальне табло значного обсягу графічних матеріалів, що наглядно характеризують тенденцію, динаміку змін, впливи факторів на кінцеві результати.

Практичні матеріали дисертації є інструментарієм управління, що вже знайшов використання на підприємствах.

Наукові результати адаптовано і впроваджено на ряді підприємств галузі, а також в навчальному процесі ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно характеризуючи в цілому наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, слід звернути увагу на деякі дискусійні аспекти, а саме:

1. Розглядаючи в першому розділі «ресурсний підхід» до проблематики водопровідно-каналізаційних підприємств, автор концентрує увагу на понятті

«ресурсозбереження» і «принципах ресурсозбереження», на внутрішніх проблемах самого підприємства. На наш погляд, ресурсозбереження виходить далеко за межі підприємства і є проблемою національного значення і це потребує більш змістовного аргументування у роботі.

2. Досить вдало пов'язані в дослідженні проблема ресурсозбереження з проблемою розвитку підприємства, оскільки, дійсно, економія дає кошти (інвестиції) на розвиток. Тим більш, що, як стверджує автор лєвова доля фізичних витрат (25-45%) приходиться на устаткування, водогони, мережі. Вся робота в цілому теж присвячена підприємству. Але ж ми маємо і значні витрати і у споживача. На жаль в роботі дані пропозиції автора відсутні.

3. На рисунку 1.8., на стор. 32, який має назву "Ресурсне управління (логіко-структурна модель)" запропоновано блоки «фактори впливу» і «заходи рефлексії», при чому зміст та зв'язки даних блоків з іншими елементами автором не обґрунтовано.

4. Автор справедливо приділяє достатньо уваги цілям розвитку підприємстві і ризикам (фінансові, аварійно-технічні, виробничі, ризики несплати споживчої продукції, юридичні ризики). Зрозуміло, що ризики пов'язані з втратами. В дослідженні стверджується, що найбільш вагомими і впливовими є виробничі ризики. Які аргументи на користь такого висновку може надати автор?

5. В роботі є посил, що «сам механізм ресурсозбереження розбудовується з орієнтацією на ринкові (комерційні) умови господарювання, на інституційні норми і правила ведення бізнесу»... Що ж в останні роки змінюється на ринку водоспоживання і сфері бізнесу водозабезпечення? І як це враховується в досліджуваній темі? – Такі питання в роботі чітко не розкриті.

6. В окремому підрозділі, а саме, 3.1, викладено матеріал щодо «інжинірингу і контролінгу в КП «Харківводоканал»». В цьому підрозділі наведено сукупність задач організаційно-управлінського проектування (рис. 3.5), с. 146. На цьому рисунку є два

блоки «функціональне моделювання» і «рольове моделювання». Не зовсім зрозуміло, в чому відмінності, особливості між цими блоками? Слід було б більш детально пояснити особливості та характер цього процесу.

Наведені зауваження не впливають на достатньо високий рівень дисертаційного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Хайло Яни Миколаївни виконана на високому науковому рівні з дотриманням діючих вимог до кандидатських дисертацій і є завершеним та комплексним науковим дослідженням, результати якого характеризуються високим рівнем теоретичної обґрунтованості, практичної цінності та наукової новизни.

Дисертаційна робота за структурою, змістом та оформленням в повній мірі відповідає вимогам пп. 9,11,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Хайло Яна Миколаївна – заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Запорізького національного університету

О.М. Зборовська

Вчений секретар

Запорізького національного університету

О.А. Проценко

